

Det begynte i Drammen i 1906

Forløperen for skoletannpleien, folketannrøkta og dagens offentlige tannhelsetjeneste, var et organisert tilbud om tannbehandling til barn i Drammen. «Skolebarnsagen» stod langt oppe på dagsordenen i NTF rundt forrige århundreskifte, og det ble foretatt en rekke undersøkelser for å kartlegge behovet for tannbehandling. Det var imidlertid en samfunnsengasjert dame i Drammen, Betzy Kjeldsberg, som fikk etablert den første offentlige tannklinikken.

Hundreårsjubileet ble forbigått i stillhet – i den forstand at det ikke har stått et ord i avisen og heller ikke i Tidende. På etatsmøtet i Tannhelsetjenesten Buskerud FKF i oktober i fjor ble imidlertid jubileet markert. Overtannlege i Drammen og Nedre Eiker, Berit Binde, var ansvarlig for en kavalkade over utviklingen av tannhelsetjenesten i Drammen 1906–2006, og hadde selv påtatt seg rollen som Betzy Kjeldsberg. Slik lød det da hun inntok scenen:

«God aften mine damer og herrer!

Mitt navn er Betzy Kjeldsberg; fru overrettssaksfører Betzy Kjeldsberg, leder av Drammen kvinneråd som er Drammens led av Norske Kvinders Nationalråd, venstrepolitiker, initiativtager og oppstarter av tannpleie for barn av ubemidlede foreldre anno 1906; som merk mine ord, var den første barnetannklinikken i Norge!

Jeg vil få ønske dere hjertelig velkommen til denne lille kavalkaden som skal illustrere utviklingen av tannhelsetjenesten i Drammen, fra den spede starten for hundre år siden i september 1906 og fram til i dag, oktober 2006.

Den 14. mars 1906 tok jeg kontakt med kommunen for å høre om Drammen kvinneråd kunne få seg overlatt et par rom til en «gratis tandklinik for børn». Kommunen hadde ingen ledige rom, så det endte med at jeg leide lokaler i «Jurygaarden», i Øvre Storg. 10 i Drammen. Vi fikk i stand en avtale med de åtte tannlegene som praktiserte i Drammen på den tid, om å arbeide gratis og få refundert materialkostnadene. Drammen kvinneråd søkte også om støtte fra Drammen kommune, Drammens Samlag for Brændevinshandel og Drammen Sparebank og fikk på denne måten økonomisk støtte til klinikken. En kveld i uken var klinikken åpen, og tannlegene arbeidet der etter tur. Kvinderådets medlemmer besørget kontorarbeidet og renholdet.

Alle barn fikk gratis tannuttrekning, men plombering skulle bare utføres på «trængende Foreldres Børn». Jeg måtte personlig undersøke foreldrenes økonomi for å finne ut hvem som var berettiget til gratis behandling. På denne måten ble landets første tannklinik for børn opprettet, og vi holdt den i drift kontinuerlig frem til 1915, selv om den kommunale skoletannklinikken ble opprettet 1. mai 1911. Dette var fordi det bare var de laveste klassene som først var dekket av skoletannklinikken, mens den etter hvert ble utbygget til å gjelde barna i de høyere klassene.»

UTVIKLINGEN • Utviklingen av tannhelsetjenesten ble omtalt og illustrert med en rekke tablåer, og de fleste av de ansatte i Drammen og Nedre Eiker distrikt var på scenen som alt fra tannlege, kontorsøster, tannpleier og «rakkerun-

Overtannlege Berit Binde som Betzy Kjeldsberg åpnet jubileumsforestillingen, en kavalkade over tannhelsetjenestens første 100 år i Drammen. Foto: Torun Andersen.

ger» til Karius og Baktus og dagens pasienter av ulike kategorier.

Drammen var blant de første kommuner i Norge som ga tannbehandling til barn under skolealder. Fra 1935–36 fikk alle barn behandlet sine blivende tenner et halvt år før de begynte på skolen. I 1939 fikk Drammen formannskap seg forelagt forslag om å la småbarn få tannbehandling fra de var tre år og til

de begynte på skolen. Skoletannlegesjef Ingeborg Brochmann fikk i oppdrag å utarbeide en plan for småbarnstannpleie, og på denne måten kom småbarnstannpleien i gang, men først i 1946, etter krigen.

På 60-tallet gjorde folketannrøkta sitt inntog, på 80-tallet toget den ut igjen til fordel for Den offentlige tannhelsetjenesten.

DAGENS SITUASJON • Dagens situasjon ble beskrevet slik: «I tannhelsetjenesten får vi nå besøk av de fleste; det er ikke lenger bare store og små «børn» av ubemidlede foreldre som kommer,

men pasienter i alle aldre og fasonger, med ulike helsetilstander, i ulike sosioøkonomiske situasjoner og i ulike innpakninger; de kommer gående, krabbe, rullende, enten i stol eller på brett, med rullator eller kjørende i de underligste doninger.

Vi skal samarbeide med alle mulige partnere; vi skal bygge allianser og nettverk, vi skal helsefremme og forebygge, yte service, smile og være glade samtidig som vi skal beherske alle fagfelt, så vel muntlig som på de utroligste morsmål.

Vi skal forholde oss til brukermedvirkning og pasientrettigheter, tjeneste-

Tannlege Ragnhild Grosvold er en dement gammel dame som slett ikke vil la seg behandle, selv om de pårørende ønsker at mamma skal få ny tann. Pleiemedhjelpere er tannpleierne Helen Waterfield Skjold og Mette Klemetsen. Foto: Torun Andersen.

mottakere, gradientutfordringer og mange andre fine ord og uttrykk som i gamle dager var omfattet av begrepene: *pasienter og tannbehandling.*»

Reidun Stenvik